**Työ- ja elinkeinoministeriö** Neuvostoraportti EU/14/2024-TEM-5

Attia Amira 26.2.2024

# Raportti: epävirallinen kilpailukykyneuvosto, tutkimus ja innovaatiot, La Hulpe, Belgia 14.-15.2.2024

Kokous

Epävirallinen kilpailukykyneuvosto, tutkimus ja innovaatiot

**Belgian puheenjohtajakauden epävirallinen tutkimusministerien kokous järjestettiin Belgian La Hulpessa 14.–15.2.2024. Jäsenmaiden lisäksi kokoukseen oli kutsuttu myös Islanti, Sveitsi, Norja ja Yhdistynyt kuningaskunta. Suomea kokouksessa edusti johtava asiantuntija Timo Haapalehto työ- ja elinkeinoministeriöstä.**

**Kokouksessa keskusteltiin kehityksestä kohti uudistavampaa EU:n tutkimus- ja innovointipolitiikkaa ja sen näkymisestä niin EU:n tulevaisuuden puiteohjelmissa kuin kansallisessa ja alueellisessa T&I-politiikassa. Toinen keskusteluaihe oli teknologisen kehityksen rooli teollisuuden hiilestä irtautumisen ja EU:n kilpailukyvyn vahvistamisessa. Lisäksi työlounaalla aiheena oli poikkihallinnollisen ja tieteidenvälisen yhteistyön edistäminen.**

**Kokouksen perään 15-16.2. pidettiin ministeritason monenkeskinen dialogi arvoista ja periaatteista kansainvälisessä tutkimus- ja innovaatioyhteistyössä.**

## 1. Euroopan tutkimus - ja innovointikehyksen uudistuminen

Komissio (tutkimuksesta vastaava komissaari Iliana Ivanova) painotti puheenvuorossaan, että vaikka puiteohjelma on kehittynyt ja kasvanut, on sen alkuperäinen fokus keskittyä huippulaatuun kokoamalla yhteen voimavaroja edelleen ennallaan. Komissaari referoi puheenvuorossaan vasta julkaistun edellisen puiteohjelman, Horisontti 2020:n, loppuarvioinnin tuloksia: Jokainen H2020:en investoitu euro tuottaa arviolta viiden euron hyödyn vuoteen 2040 mennessä. Vahvat satsaukset esimerkiksi kvanttimekaniikkaan, vetypolttoaineisiin ja akkukehitykseen ovat olleet viemässä Eurooppaa eturintamaan näillä aloilla. Kuitenkin jatkossa täytyy pystyä tekemään asioita myös paremmin, kuten tutkimustulosten levittämisen ja hyödyntämisen, synergioiden ja sukupuolten tasa-arvoisen osallistumisen osalta. Huomion arvoista on myös, että kaikkien huippulaatuisten hanke-ehdotusten rahoittamiseksi olisi tarvittu 159 miljardia euroa enemmän rahoitusta.

Maat toivottivat puheenvuoroissaan laajasti tervetulleeksi muutoksen kohti uudistavampaa EU:n T&I-politiikkaa yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseksi. Puiteohjelmassa tämän tulisi näkyä mm. vahvistamalla tietämyksen siirtoa ja hyödyntämistä sekä synergioita niin muihin EU- kuin kansallisiin ohjelmiin. Moni jäsenmaa Suomi mukaan lukien puhuikin myös tehokkaan politiikkakoordinaation puolesta ohjelmien välillä. Suomen tavoin usea maa korosti ekselenssiperustaisuutta edellytyksenä uudistavalle T&I-puiteohjelmalle. Toisaalta keskimääräistä heikommin puiteohjelmarahoitusta kotiuttavat ns. EU13-maat korostivat systemaattisesti puiteohjelman osallistumispohjan laajentamistoimien kehittämisen tärkeyttä.

Myös tarve vakaaseen ja kasvavaan T&I-budjettiin niin EU- kuin kansallisilla tasoilla nostettiin esiin.

Lisäksi painotettiin eri sektoreita, joihin tulisi strategisen autonomian edistämiseksi ja myös tuleviin haasteisiin varautumiseksi erityisesti investoida, kuten supertietokoneet, kehittyneet puolijohteet ja kvanttiteknologia. Yliopistojen, tutkimuslaitosten ja teollisuuden yhteistyön tiivistäminen nähtiin myös olennaisena vaikutuksen aikaansaamiseksi.

**2. Teknologinen kehitys vauhdittaa hiilestä irtautumista ja vahvistaa EU:n kilpailukykyä**

Jäsenmaat olivat yksimielisiä, että TKI-toiminta on oleellinen elementti teollisuuden hiilestä irtautumisessa. Keskustelussa jaettiin mm. esimerkkejä, kuinka teollisuusvetoisissa teknologiaprojekteissa on saatu hyviä tuloksia, kun mukana on ollut huippulaatuista perus- tai soveltavaa tutkimusta. Myös monia eurooppalaisia kumppanuuksia nostettiin esiin hyvinä malleina, joissa kokonaiset innovaatioekosysteemit työskentelevät vihreän siirtymän edistämiseksi. Moni kuitenkin painotti, että kyse ei ole vain teknologiakysymyksestä, vaan myös innovointimalleista ja -kulttuurista. Usea maa Suomi mukaan lukien nosti esiin innovatiivisten julkisten hankintojen aktiivisemman käytön ja kannustimet sen käyttöön. Ruotsi puhui julkisen sektorin hankintojen paremmasta hallinnoinnista kohti harmonisoidumpaa lähestymistä.

Rahoituksen saatavuus nousi myös esiin monissa puheenvuoroissa mukaan lukien erityisen tuen tarve niille, jotka ovat vielä riippuvaisia fossiilisesta energiasta. Suomi korosti sen välttämättömyyttä, että EU saavuttaa T&K-rahoituksessa 3%:a BKT:sta -tavoitteen ja painotti myös kansallisen tason vastuuta investoinneista ja kannustimista.

**3. Lounaskeskustelu poikkihallinnollisen ja tieteidenvälisen yhteistyön edistämisestä**

Ministerit keskustelivat lounaan lomassa monialaisen ja tieteidenvälisen yhteistyön edistämisestä yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa, yrityksissä, poliittisessa päätöksenteossa, yhteiskunnassa sekä niiden välillä. Hyvinä kansallisina esimerkkeinä ostettiin esiin mm. PPP-mallin kumppanuuksia, monialaisia sekä -tieteellisiä tutkimusohjelmia ml. teollisuudessa tai valtionhallinnossa toteutettavia tohtorikoulutusohjelmia, koordinointitehtävää hoitavia erityisvirastoja sekä erilaisia yhteistyöalustoja, joissa voidaan edesauttaa ekosysteemien rakentumista.

Kokouksen perään 15-16.2. pidettiin ministeritason monenkeskinen dialogi arvoista ja periaatteista kansainvälisessä tutkimus- ja innovaatioyhteistyössä. Suomea tilaisuudessa edusti erityisasiantuntija Niina Nurkkala Suomen pysyvästä EU-edustustosta. Tilaisuudessa hyväksyttiin nk. Brysselin julkilausuma, johon liittyivät kaikki 49 paikalla edustettuna ollutta maata ja kansainvälistä organisaatiota. Julkilausuma korostaa T&I-yhteistyön merkitystä ja yhteisesti tunnustettujen arvojen ja periaatteiden tärkeyttä yhteistyössä, jotta globaaleihin haasteisiin voidaan löytää ratkaisuja ja tutkimusyhteistyötä voidaan harjoittaa turvallisesti. Tilaisuuden puheenvuoroissa toistui systemaattisesti, kuinka T&I-yhteistyön on syytä olla niin avointa kuin mahdollista ja vain niin suljettua kuin välttämätöntä.

**Suomen edustajat**
Timo Haapalehto, johtava asiantuntija, TEM
Niina Nurkkala, erityisasiantuntija, EUE